Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

HE 121/2017 vp

Lausunto hallituksen esityksestä työttömyysturvalain muuttamisesta (HE 121/2017 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että työttömiä kannustettaisiin aloittamaan yritystoiminta muuttamalla työttömyysturvalakia siten, että yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta ei arvioitaisi neljän kuukauden aikana yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Jos työnhakijalla olisi tuloa yritystoiminnasta, tulo otettaisiin huomioon maksettavan työttömyysetuuden määrässä.

Lisäksi ehdotetaan työttömien alueellisen liikkuvuuden tukemista koskevien säännösten muuttamista. Ehdotuksen mukaan liikkuvuusavustusta maksettaisiin myös alle 18 tunnin osa-aikatyön tekemistä ja rekrytointikoulutukseen osallistumista varten. Avustusta voitaisiin maksaa korotettuna muun muassa huoltovelvollisuuden ja pitkien työmatkojen perusteella. Työttömyysturvalakiin ehdotetaan muutoksia myös ammatillisen koulutuksen reformin vuoksi.

Yritystoiminnan vaikutus oikeuteen saada työttömyysetuutta

Yrittäjien työttömyysetuutta koskeva muutosehdotus pohjautuu ministeriön asettamien selvityshenkilöiden tekemään selvitykseen työttömyysturvajärjestelmän muutostarpeista palkkatyön ja perinteisen yrittäjyyden välimaastossa. Selvityshenkilöt totesivat selvitysraportissaan, että kannustin yritystoiminnan aloittamiseen nykyisessä järjestelmässä on vähäinen, kun se saattaa johtaa toimeentulon merkittävään heikkenemiseen. Lainsäädännöllä on mahdoton luoda kriteereitä, joiden perusteella työttömänä aloitettavan yritystoiminnan aiheuttama työmäärä olisi objektiivisesti todettavissa. Siksi toimintaa aloitettaessa pää- ja sivutoimisuuden arviointiin liittyvää työvoimapoliittista harkintaa olisi syytä vähentää ja arviointi tehdä todennettavissa olevien edellytysten pohjalta. Tällöin itsensä työllistäminen yrittäjänä olisi mahdollisimman yksinkertaista ja kannustavaa.

Esityksessä ehdotetaan selvityshenkilöiden esitykseen perustuen, että yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta ei arvioitaisi toiminnan neljän ensimmäisen kuukauden ajalta. Yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuus arvioitaisiin vasta neljän kuukauden kuluttua.

Pidämme esitystä perusteltuna. Esitys on omiaan lisäämään työttömien ryhtymistä yrittäjäksi, kun heillä ei ole välitöntä pelkoa työttömyysetuuden menettämisestä yritystoiminnan aloittamisen vuoksi. Esitys helpottaisi ylipäänsä toimeentulon järjestämistä yritystoiminnan alkuvaiheessa ja se tukisi myös työnhakijoiden vapautta valita yritystoiminnan aloittaminen työsuhteessa tehtävän työn sijasta.

Esityksen on arvioitu kasvattavan työttömyysturvamenoja 15–18 miljoonaa euroa vuodessa. On kuitenkin huomattava, että yritystoiminnan aloittamisen helpottaminen voi lyhentää työttömyysjaksoja ja parantaa työllisyyttä sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta. Tämä voi vaikuttaa julkisen talouden menoja vähentävästi. Omassa yritystoiminnassa työllistyminen myös parantaa työttömän henkilön työmarkkina-asemaa.

Ehdotus koskee kuitenkin vain työttömänä aloitettua yritystoimintaa, eikä se siten koskisi työssä ollessa aloitettua toimintaa. Pitäisimme tarkoituksenmukaisena, että muutos toteutettaisiin siten, että jo irtisanomisaikana aloitettu yritystoiminta olisi sen piirissä. Tämä kannustaisi myös irtisanottuja mahdollisimman nopeaan itsensä työllistämiseen.

Liikkuvuusavustus

Liikkuvuusavustuksen soveltamisalan laajentaminen on osa hallituksen kevään 2017 ns. puolivälitarkastelun päätöstä tukea työttömien alueellista liikkuvuutta ja pendelöintiä. Esityksessä ehdotetaan liikkuvuusavustuksen soveltamisalan laajentamista ja määrän korottamista. Esityksen mukaan hallitus on päättänyt myös tiedottamiseen liittyvistä toimista ns. puolivälitarkastelussaan. Tämä on tärkeää, sillä liikkuvuusavustusta on käytetty vain vähän.

Esityksen mukaan liikkuvuusavustusta voitaisiin myöntää myös osa-aikatyöhön, jonka työaika on keskimäärin alle 18 tuntia viikossa. Lisäksi liikkuvuusavustusta voitaisiin muiden edellytysten täyttyessä maksaa, jos työn aloittaminen edellyttää osallistumista työhön liittyvään koulutukseen. Perheellisille työnhakijoille liikkuvuusavustus maksettaisiin lapsikorotuksella korotettuna. Esityksen mukaisten muutosten tavoite on korjata liikkuvuusavustuksen esiin tulleita ongelmakohtia.

Ongelmakohtien korjaaminen on sinänsä tärkeää, jotta työntekijöillä olisi kannustin hakea työtä myös normaalien työssäkäyntialueidensa ulkopuolel-

ta. Sääntelyllä voidaankin jossain määrin vaikuttaa Suomessa vallitsevaan työvoiman alueelliseen kohtaanto-ongelmaan.

Liikkuvuusavustusta koskeva sääntely on kuitenkin ollut voimassa vasta vuoden 2017 alusta, joten sen vaikuttavuudesta ei ole saatu vielä riittävällä tavalla tilastotietoa. On siten jossain määrin ennenaikaista tehdä muutoksia avustusta koskevaan sääntelyyn. Emme kuitenkaan vastusta esitystä, koska on tärkeää, että työnhakijat saadaan hakemaan kaikkea tarjolla olevaa työtä, vaikka se edellyttäisi alueellista liikkumista. Tämä parantaa työllisyystilannetta sekä yksilöiden että yhteiskunnan näkökulmasta.

Opiskelun vaikutus oikeuteen saada työttömyysetuutta

Opiskelun vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta tehdyt muutosehdotukset liittyvät hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi eli ns. ammatillisen koulutuksen reformiin (HE 39/2017 vp).

Nykysäännösten mukaan ammatillisen perustutkinnon suorittamista sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta pidetään päätoimisena ja etuuden estävänä opintojen laajuuden perusteella. Esityksessä ehdotetaan, että vaivan ja hallinnollisen työn vähentämiseksi ne arvioitaisiin aina päätoimisiksi opinnoiksi ilman laajuuden erillistä selvittämistä. Tämä vastaisi myös opintotukilainsäädäntöön tehtyjä muutoksia.

Pidämme tältä osin esitettyjä muutoksia perusteltuina ja kannatettavina.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
asiantuntija, OTM